SAHNE

MUNAKAŞA

İKİNCİTEŞRİN 1960 · BİR KURUŞ · SAN'AT, EDEBİYAT, SOSYOLOJİ MECMUASI

Nebil Varuy tarafından TÜSTAV'a bağışlanmıştır

Yazısı 4 üncü sahifede

SAYI: 16

Milletimizin Cümhuriyet Bayramını Kutlularız.

Cümhuriyetimiz 18 Yaşını BİTİRDİ

Yazan: Suphi Nuri İLERİ

Cümhuriyetimiz On sekiz yaşını bitirdi.

Halkçı ve Lâyik Cümhuriyetimiz on sekiz yaşını bitirip on dokuzuna bastı. Bütün dünya kapitalist ve emperyalistlerine karşı isyan eden, millî mücadele ile istiklâl harbine giren ve nihayet İzmir ve Lozan zaferlerile Türk milleti Halkçı, Lâyik ve İnkilâpçı bir Cümhuriyet halinde yaşamak ve ilerlemek kararını verdikten sonra cidden çok büyük yenilikler ve muvaffakiyetler elde etti.

Ben burada Türk Cümhuriyetinin yalnız kültür ve iktisat bakımından elde ettiği neticeleri biraz hatırlatmak istiyorum.

Başta Atatürk olmak üzere Türk Cümhuriyeti var kuvvetini milleti okuyup yazmaya hasretti. Osmanlı saltanatı devrinde mektep az, talebe az, hoca az, kitap azdı. Fakat. Cümhuriyetle idare olunmaya başlar başlamaz bütün o azlıklar birdenbire çokluk oldu. Hattâ Maarif Vekâletinin 1940 - 1941 ders yılına dair neşrettiği resimli ve istatistikli güzel bir broşürde mekteplerimizde bir milyon yüz bin talebe okuduğu, yirmi altı bin öğretmen bulunduğunu memnuniyetle gördük. On bin tane de okulumuz varmış.

Ne mükemmel bir netice değil mi? Bu gidiş ile memleketimizde okur yazarlarımızın sayısı az zamanda çoğalacak ve nihayet yüzde elliyi bulacak.

Fakat bu güzel tablonun bir tek muvakkat kusuru varsa, onu da her halde yakın vakitte bertaraf edeceğimizden eminim. Mesele şudur:

Vakıa istatistiklere göre okur yazarların sayısı artıyor, kabarıktır. Fakat bunun meselâ 1940 - 1941 yılı için dokuz yüz elli bini ilk öğretim talebesidir. Bu muazzam kütle hiç şüphesiz mektepten bir şeyler öğrenip çıkıyor. Ve yüz bini orta okula devama başlıyor, yani sekiz yüz elli bini ilk okul malûmatile kalıyor. Bu da doğrudur, çünkü herkes lise veya üniversiteye girmiyor ki, gitmesine imkân yok. İşte mesele şu ilk okulu bitirenlerin okuduklarını unutmamalarını temin etmekten ibarettir.

Yine bu sütunlarda mevzuu bahis etmiştim. Biz muharrir ve müellifler lise ve üniversite talebe veya mezunları için yazı yazıyoruz, yoksa bizim dilimizden, fikrimizden ilk okul mezunları hiç bir şey anlamıyorlar.

İlk okul mezunlarına yazılarını seve seve okutacak muharrir ve müelliflerimizin ortaya

— Devamı 4 üncü sayfada —

Teknisyen Yetişmeli

Yazan: H. Baki

Ezeli mes'eleler vardır. Onlardan her zaman bahsedilir. Adeta akademik münakaşa, mubahase mevzuu olmuşlardır. Bunlardan birini seçiyorum: burada yine teknik tansiden, teknik seterbinkten bahsedeceğim. Bahsedeceğim şeylerin malûm olduğu iddia olunamaz.

Maarif Vekâleti nihayet teknik öğretime lâzım olan ehemmiyeti vereceğe benziyor.

Liselerde muallim arkadaşlarımın bu dava üzerinde gayet ciddî durmaları lâzımgeldiğini zannediyorum. Son senelerde okumak demeyeceğim, fakat, hararet li bir diploma sahibi olmak hevesi, ısrarı var. Liseler, bilhassa hususî liseler, yüksek tahsile namzed liyakatsizlerle dolu. Halbuki, bu çocukların çoğu aptal değil, fakat bugün sizce at canbazı olmak ne kadar imkânsızsa onlarda da dimağı çalışma o kadar imkânsız. Belki bir çoğunun yaşlarına gayri mütenasip bir de hafifikleri var. Muhakeme kabiliyeti o kadar mefkut ki insan bir çok defa kendi kendine hayatta en basit hareketleri yanılıza nasıl yaptıklarını soruyor. Bana öyle geliyor ki bu delikanlılara hendese cebir öğreteceğimize pratik tahsil yaptırsak hem çalışmağa bu kadar muhtaç olan memleket belki kendilerinden daha ziyade istifade eder. Onların lise mezunu 20 lira asli maaşa mukayyid olmaktansa enerjik bir ziraatçi, işgüzar bir san'at adamı olmaktaki gururu anlatmalıyız. Memlekette el işçisine haksız bir hürmetsizlik var.

Kâtipler ve kâtiplik ... ben bu kelimelerle elinden yazı yazmaktan başka bir şey gelmeyen bir zümreyi bu memleket gençliğine en büyük kötülüğü yapan bir müesseseyi kasdediyorum. Şuna inanmalı ve inandırmalıyız ki muayyen ve lüzumlu bir iş yapmayan ve yapamayan her Türk cephede fena döğüşen imansız asker kadar vatana hiyanet etmektedir.

Okumak ve yazmak ve hattâ iyi yazı yazmak artık kâfi değildir. Bu, Arap harflerinin aşırıarca zekâmızı oyaladığı devirlerde belki bir başarı sayılabilirdi. Bu gün motör çalıştırmasını bilen, motörünü tamir etmesini ve sevmesini bilen vatandaşa lüzum vardır. Biz, olgun, kultürlü eli çekiç tutan, traktör kullanan müsbet kafalı materialist istiyoruz. «Medde» işte bizim tetnedeceğimiz yeni kafa. İçte menmetcığın bizden bekledi.ğ. iş. Boş lâkırdılarımızla, kırtasiyecilerimizle ondan, düşman kurşununa göğüs germesini, bizi mudafaa etmesini beklemek ona karşı yapılan en büyük kahbelik olur.

Beklediğimiz yeni işler var. En mühim bir iş var; Millî Şefin meslek mekteplerine verdiği ehemmiyetin kıymetini anlamak ve sanayi inkılâbını teşvik etmek Bize millî istiklâlimizi, haysiyetimizi kazandıran Atatürk inkilâbından yanız bahsetmek kâfi değildir.

Bu esas olan, ilk yapılacak işti. Şimdi başarılacak bir sanayi inkilâbı var. Fabrika yapmak traktör getirtmek kâfi değildir: orada çalışacak iş bilen vatandaş lâzım. Yoksa sanayiin bel kemiğini teşkil eden randman elde edilemez... Yarınki dünyada işçi, çiftçi, çalışan insan, kendi menfaatini anlamış hakiki zümredir. Müsaadenizle ben işini iyi bilen bir tornacıyım, bir frezecinin, bir ziraatçinin önünde Umum Müdürlere, kalem âmirlerine, ilâhiyat, Edebiyat profesörlerine karşı duyamadığım bir hürmet bir minnet duyuyorum.

Estetiği ihmal ettiğim sanılmasın. Fakat, duvarcısı olmıyan memlekette mimarî olamaz. Edebiyatı, şiiri, resmi, güzel san'atlar ilâhesinin seçtiği binde bir çıkan mes'uda bırakalım. İyi duvarcı, tornacı, marangoz, çiftçi olalım. Daha iyi olur. Fakat daha evvel duvarcı, tornacı, marangoz, çiftçi hak ettiği mühim sosyal mevkii ve hayat seviyesini temin etsin, şuuru, tekniği ile mütenasip olarak inkişaf etsin, memleketin ve milletin selâmeti bu şarta bağlı.

KAHPE DÜNYA

Dedemin, babamın, anamın,
Ve onları doğuranların,
Ve öküz peşinde
Öküzler gibi kıvranan; kardaşların, bacıların
Döküdüğü kanlar, terler ve gözyaşları
Doyurmamış kahbeliğini.
Kahbe dünya, senin ey
Ben, dul karı çocuğu,
Ben, seferberlik çocuğu,
Ben, mahrumiyetlerle beslenen.
Ben de,
Senin taşına, toprağına,
Tarlana, bağına
Yalın ayak, başı açık,
Dokuz doğuran anaların ıstırabiyle
Terimi ve gözyaşlarımı dökmüşem ey!
Bir lokma ekmek bulmak için,
Bu, kahrolası karına,
Bu, yumrukla uslanmıyan,
Bu, teselli ile avunmayan
Bu, kahrolası karına ey!
Ben, kahbe dünya, ben
Anamın karnında bile
Kahrını çekmişem senin ey!
Öldüyse babam
Kavganda ölmüştür.
Ve anamı, senin kahrın götürmüştür;
Herkesin gittiği yere
Kara, kara
Topraklara.
Hey, kahbe dünya, hey!
Sen, ister kâbus ol ufuklarda,
Sen, ister bir kara yılan gibi
Çöreklen yolumda,
Sen, ister cefanı, dolu gibi yağdır başıma,
Ve sen ister,
Çelik tankların pençesiyle yüklen omuzuma.
Ben, kahbe dünya, ben
ALIN YAZIMI
Senin taşını, toprağını yırta yırta
Demirleşen
Kendi tırnaklarımla kazımak istiyorum;
Kendi kafa taşıma
Ahdetmişem ey!..

Sefer AYTEKİN

KÖY BAKKALLARI

Yazan: Hüseyin Avni

Romantik şairlere göre, köy mâsum ve saf insanların yaşadığı bir âlemdir. Bu âlemin, içinde yaşadığımız cemiyet münasebetlerile bir alâkası yoktur. Burada insanlar saf ve mavi bir sema altında kuşlar gibi mes'ut bir hayat sürerler, vesaire...

Köyü, böylece bir yerli masalında olduğu gibi tahayyül edenler çoktur. Bunlar, ya çok marazî denilecek derecede hassas ve şairane adamlardır. Yahut hayatlarından memnun olamadıkları ve tatmin edilemedikleri için, kendilerini avutmak maksadile başka bir âlem tasavvuret. mektedirler. Şu gürültülü şehirlerden uzaklaşarak, bir dağ başında, yahut tabiatın bütün güzellikleri içinde yaşıyan kâfesi saf ve sevimli köylülerle birlikte yaşamayı arzu edenlere, her gün etrafımızda tesadüf ediyoruz.

Zamanımızda bu nevi arzuları izhar etmeğe, «Köycülük» diyenler bile vardır.

Acaba kendilerini «Köycü» zannedip bu kimseler, tasavvur ettikleri köylerdede bugünkü cemiyet münasebetlerinin mevcut olduğunu oradaki insanların da kuşlar gibi ömür sürmediklerinin farkında mıdırlar?

Şehirlerden nefret ederek, köylere gitmeyi arzu edenler, köyde istihsal münasebetleri, muhtelif zümreler arasındaki ticarî rekabetlerden doğma kavgaları hatırlarına getirmiş midirler? Bütün bunlara bir misal olmak üzere muhtelif köy reisleri üzerinde tevakkuf edeceğiz, bugünkü mevzuumuzu, yalnız bir tip köydeki müşahedelerimize hasrediyoruz.

Köyün bakkalları, -köy mikyasına göre- buranın finans kapitali derecesinde nüfuzlu adamlardır. Büyük şehirlerin mikyaslarile köye gidenler için, köy bakkalı göze pek küçük görünür. Fakat köyde bir müddet kaldığınız zaman, bu bakkalların köyün sosyal hayatında ifa ettikleri rolleri kolayca hissedersiniz. Bu köydeki en bariz mücadele, gazinocularla bakkallar arasındaki mücadeleydi. Mesele şudur:

Gazinolar, ayazma denilen ve suyu ile meşhur olan ve köye uzak bir yerde bulunmaktadır, Pazar günleri, her taraftan halk bu ayazmalardaki gazinolara oturmak için gelir, burada yemek yer, istirahat eder. Halbuki köyün içinden ayazmalara kadar giden iyi bir yol yoktur. Bu yüzden otobüsler, yolcularını köyün içinde bırakmağa mecburdurlar. Bu köye her halk otobüsleri neden ayazmaya kadar gitmediğini şoförlere sorar, şoförler mal sahiplerine, mal sahipleri de köy odasına sorarlar. Ayni zamanda yolun yapılmadığından gazinocular da müteessirdir. Böyle olduğu halde köyle ayazma arasındaki yol bir türlü yapılamamıştır. Acaba sebebi nedir?

Köyde, tanıdıklardan biri, bunun sebebini şu suretle izah etti:

— Her pazar köyümüze yüzlerce yolcu geliyor, yolcular köyde durmadın otobüslerle ayazmaya geçecek olurlarsa, bakkallardan kimse alış veriş etmiyecek, işlerine kesat gelecek yiyeceklerini ayazmadaki gazinolardan alacaklar, halbuki yol yapılmazsa yolcular, otobüsten inmeğe mecbur olacaklar, ihtiyaçlarını bakkallardan temin edeceklerdir. Köy odasına bakkallar hâkim olduğu için, bu yol bir türlü yapılamaz. Gazinocular, yalnız yaz aylarında iş yapan adamlar olduğu için, bakkallar kadar köyün hayatına nüfuz edememişlerdir.»

Her köyde olduğu gibi bu köyde de salma vergisi vardır. Köy odası, köyün yerlilerinden, arazi sahiplerinden bir nisbet dahilinde bu vergiyi toplamaktadır. O. da idare heyetindeki bakkallar, salma vergisini en ziyade köyün bağ ve bahçe sahiplerinden almasını menfaatlerine daha uygun görmüşlerdir. Fakat bağ ve bahçe sahipleri bu vergiye itiraz etmişlerdir. Neticede meselenin şu suretle halledilmesine karar verilmiştir:

Bağ ve bahçe sahipleri sebze ve meyvelerini perakende olarak müşteriye satmıyacaklardır. Yaz aylarında köy kalabalık olduğu için, bir çok kimseler, sebze ve meyvelerini bahçelerden temin etmektedir.

Bundan çarşıdaki bakkallar zarar görmekte idi, bakkallar bunu da temin etmişlerdir.

Köyün hayatında otobüslerin de büyük bir rolü vardır, köy bakkallarından biri, yani en zen.

— Sayfayı çeviriniz —

gini otobüslere veresiye olarak benzin vermekledir. Bu suretle otobüsçüleri iktisaden kendisine bağlamıştır. Otobüs tarifeleri yapılacağı zaman, bu mühim adamın da fikrini almağa ihtiyaç vardır. Otobüsçüler, benzin satan bakkala borçluydular, bu yüzden bakkal, hasılâta el koymağa mecbur kalmıştı. Diğer taraftan gazinocular, otobüs tarifelerinin yüksek olduğunu, bu yüzden köye az müşteri geldiğini iddia etmekteydiler. Neticede tarifelerde tenzilât yapılması istenliyordu. Bunu herkes te istiyordu. Fakat benzin satıcısı olan patron buna muvafakat etmedi. Çünkü tarifelerde tenzilât yapılırsa hasılât azalacaktı, o da müşkül bir mevkide kalacaktı. Çünkü şehirdeki benzin acentası da onu iki de bir sıkıştırmaktaydı.

Tarifeler yüzünden, gazinocular, diğer bakkallar, ev sahipleri bu bakkalla her gün münakaşalar yapmaktaydılar. Hattâ bir gün bu münakaşalar kavgaya bile müncer olmuştu. Köydeki jandarma onbaşısı araya girerek bunları ayırmıştı, pekâlâ amma, bu benzin satan bakkal da bu kadar kuvvetli bir adam mıydı?

Anlattıklarına göre köye iyilikleri de vardı. Köyün çarşısındaki çeşmeye o, su getirtmişti, köy odasının bulunduğu iki katlı bina onun malıydı, köy odasından kira almıyordu. Hattâ köy odasına bir radyo da hediye etmişti. Bu yüzden kaymakam ve kazadaki idare memurları da onu pek sevmekteydi. Esasen arazi tahrir işlerinde, verg işlerinde hakem komisyonlarında da âzaydı. Resmen köy mümessili değildi, fakat her seçimde kendi adamlarını işin başına getirmek için çalışıyordu ve muvaffak da oluyordu.

Köyde zaman zaman da başka başka zenginler zuhur etmekte idi. Küçük bir kasap olan biri bir yazı köyde geçirip bir hastahane müdürü ile sahbap olmuştur. Hastahane de köye pek uzak değildi. Kasap, hastahanenin et müteahhitliğini elde etmişti.

İşini genişletti. Çarşı içinde bir iki dükkân aldı Bu dükkânlardan biri de kasap dükkânıydı. Bu dükkânı derhal kapattı. Et fiatlarını arttırdı. Fakat köy halkı, bilhassa sayfiye için köye gelenler, etlerini şehirden getirmeğe mecbur olmuşlardı.

Bu zümreyi gücendirmek, bakkalların hoşuna gitmemişti. Derhal kasabın aleyhine harekete başladılar, köy odası kasap dükkânından sık sık cezalar aldı, günün birinde de şehirden gelen bir baytar, etleri müsadere ettirdi. Kasap, bu hareketin benzin satan bakkalın teşviki ile yapıldığını zannetti. Bakal, üstündeki küçük bir odada kumar oynatırdı. Kasap ta zabıtaya bunu haber verdi. Kumar oynıyanlar yakalandılar. Bakkal, nihayet kasabı köyden kovdurmak için adamları vasıtasile onu tehdit ettirdi. Bir gece yolunu kestiler ve dayak attılar. Gazinoculardan biri de, kasapla ittifa etmişti. Fakat gazinolardan birinin bulunduğu yer, köy odasına aitti. Gazinonun kirasını arttırdılar, bir başkasına verdiler, gazinocuda bu köyü terketmeğe mecbur kaldı. Gazinoyu senelerce kimse tutmadı.

Uzaktan bakıldığı zaman, elli altmış evden, bir kaç dükkândan ibaret olan bu küçük köyde, bu kadar ihtirasların kaynaştığını kimse tahmin edemez. Fakat bu küçük köyün hayatına girdiğiniz zaman,burada da ne kadar şiddetli mücadeleler olduğunu, ne entrikalar döndüğünü siz de görürsünüz.

Hüseyin AVNİ

YENİ
SES
Sahip ve neşriyat Müdürü
Yusuf AHISKALI
Tanesi: 10 kuruş
Her ayın 7 sinde ve 21 rinde çıkar.
Muhabere adresi:
Kasımpaşa Yeni Çeşme N. 21

Basıldığı yer — ÜLKÜ BASIMEVİ

TERHİS

Tezkere var,
Emir gelmiş dediler.
Hafikli Zeynelle, Zileli Saim
Bizden müjde istediler.
Traş olduk.
Giyindik gri, lâcivert
Renk, renk esvaplarımızı.
Sonra haber geldi,
Hazır olun diye
Yolculuk akşama
Ve Maksut çavuş,
Son sigarasını ikram itti ayrılırken
Bir senedir kavgalı olduğu adama.

A. KADİR

SANA ŞİİR

Taşlı, çamurlu, patikaların var,
Muntazam, asfalt yolların yok.
Deli Memişin meddahlığı var ama,
Danslı salonların, sinemaların yok.
Mağara gibi karanlık gecelerin var da,
Evinde yakacak bir mumun yok.
Cehennem gibi gündüzlerin var da,
Serinleyecek dondurma salonun yok
Dünyada en lüzumlu sensin ama
Senin dünyadan haberin yok
Belki sen dünyayı bilirsin ama
Dünyanın senden haberi yok.

Behiç ATABEK

Cumhuriyetimiz 18 yaşını BİTİRDİ

— Baş tarafı 2 inci sayfada —

çıktığı gün mesele kökünden hallolunacak. Fakat o mesut gün nerede?

Ferdin yapamadığını devlet yapar düsturunu Halk Partimiz kabul etmiştir. Binaenaleyh Maarif Vekâletimiz yeni bir teşkilât ile bu ilk okul mezunlarını alâkadar edebilecek eserler, kitaplar, gazeteler ve mecmualar vücude getirmeleri için müsabakalar ile muharrir ve müellifler hazırlamalıdır. Çünkü anlaşıldı bunu şahsî teşebbüs yapamadı ve yapamıyacak. Görülüyor ya, bizde devlet en büyük öğretmendir ve ona muhtacız.

SUPHİ NURİ İLERİ

MÜNAKAŞA

Yazan: Abidin DİNO

Bir gün boyunca devam eden Yunan tragedyalarını seyredenlerin, tuzlu kabak çekirdeği yedikleri, uyudukları, pazara getirilmiş malların münakaşasını yaptıkları, velhâsıl temsil esnasında ilâhların maceralarından mâdâ gömleklerindeki bitlerle de uğraştıkları rivayet edilir.

Tahmi nedilebilir ki, temsilin nihaî kanlı safhasında, çekirdek çiğneyenlerin çeneleri hareketsiz kalır, uyumuş olanlar uyanır, ve pazarlık münakaşaları zâlimin mukadder yıkılışı esnasında kesilir.

Bir tek yaşadığımız günün insan kaybı cemmedilmiş bütün Yunan faci alarının yekûnunu aştığı halde, alâkamızın hiçler uğruna ısrafına mâni olamıyoruz.

1939 dan beri heyecan ve dikkatini cömertlikle harcıyanların bir kısmı âdetâ bitap bir haldedir.

Hâdiseler karşısında şuurlarını ve enerjileri artanlara gelince, bunlara karşı sistemli bir cephe kurulmuştur, alâka merkezi, sıkletini hayatî meselelerden ayırıp okuyucuyu avutmak için hiç bir fırsat kaçırılmıyor.

Bu gaye uğruna harekete geçenlerin manevra ve şamataları, her hangi bir bahis etrafında ciddî bir münakaşanın inkişafına imkân bırakmamaktadır, radyoda spikerin sesine karışan parazitlerin tâbiyesini taklit eden bu zevat, okuyucuların düşünme hassasına suikastler tertip ediyor.

İstikbalde, İstanbul şehrinin ikinci Umumî Harp esnasında fikrî seyrini tahlil edecek olan âlim şaşırıp kalacak.

20 ci asır insanının içtimaî, ilmî iktisadî meselesi karşısında en had devreye gelmiş mücadelenin bizdeki akislerini anlamak istiyecek olan tarihçiye acıyorum; çok arıyacak ve pek az bulacaktır.

Gazetelerimizi tetkik edecek olan bu mütecessis, 1939 danberi üç başlıca bahisle karşılaşacaktır.

1 — «Afrodit» davası !

2 — «Bob Stil» faciası!

3 — «Hamlet» temsili!

Evet, dünya birbirine girdiği sırada «Afrodit» isimli lâlettayin bir kitap uğruna, matbuatta misli görülmemiş bir şamata duyuluyor, küfürler, makaleler birbirini kovalıyor, hâdise, gelmiş ve gelecek meselelerden fazla ehemmiyet kesbediyor.

Bu muazzam fikrî cidalden sonra, coğrafya haritalarının renkten renge geçtiği bir sırada ikinci bir cenk devresi başlar. Bu ikinci devre «Bobstil» devresidir.

DÜNYA

SANCI BENİ YIKIYOR
BİR ŞEY DOĞURACAĞIM
AMMA
DUR BAKALIM

KÖPEĞİN

ELLERİN
ŞAŞIRMASIN
TASARLADIĞIN MEFKÛREYİ
KABUL ET
SADIK KÖPEĞİN

NEYZEN TEVFİK

Bobstil nedir, kelimenin menşei nereden geliyor, bu esrarı halledecek âlimlerin tetkiklerine intizaren, bahsi kısa kesmek mecburiyetindeyim, muhakkak olan bir şey varsa kelimenin yerli olduğudur.

Memlekette «Bobstil» meselesinden başka konuşulacak, düşünülecek ve yazılacak mevzu kalmadı, iş dalbudak sardı, toprak meselesi, sanayi meselesi gibi ehemmiyetsiz bahislere dokunulmadı, yüz binlerce gencin ölüm dirim ihtimalleri bir yana bırakıldı ve matbuat, pantalonun kısası, ceketlerin uzunu bahsinde coştu.

Mesele nihayet beynelmilel bir hal aldı ve Alman gazetelerinden biri, bu hâlis fikir cidalin'n iki sütunluk izahını yaparak Bobstil kalesinin Fatihlerini tebcil etti.

İkinci şanlı fikir kavgası böylece bitmiş oldu.

Afrodito-Bobstil Fatihleri kat'i bir meydan muharebesi daha vermiye karar verdiler.

Zira okuyucu bu savletlere rağmen hâlâ düşünme kabiliyetini muhafaza ediyordu.

Ve nihayet Türk okuyucusunu imhâ maksadile hazırlanan üçüncü ve kat'i meydan muharebesinin feryadı kulağımızda, Danimarka krallığında bir şeylerin çürüdüğünü haber veren «Hamlet» hakkında kopan üçüncü mü kalem boğuşmalarının çatırdısına rağmen Türk okuyucusunun şuurunu perişan edememiştir.

Nefesimizi keserek seyrettiğimiz kalem boğuşmalarının çatırrısına rağmen hâlâ olan bitenleri seyrediyoruz, ve Hamlet'in «var olamak mı olmamak mı» sualine:

— «Mutlaka var olmak» cevabını verebiliyoruz.

Dikkat edilecek nokta ,her üç meselede de çığırtkanların ayni kimselerden mürekkep olduklarıdır.

«Afrodito - Bobstilo - Hamletizm» bayrağı altında dövüşenlerin kadroları sâbittir, kendilerine verilen vazife, Türk efkârıumumiyesini hakiki ve hayatî mes'elelerinden tecrit etmek, dünya tarihinin bir dönüm noktasında fikir hayatımızı felce uğratmaktır.

Demagoji, iftira, küfür sağnağına tutulmuş bir rejisörün infialini, beynelmilel kalitede bir eser vermiş bir mütercim grupunun hayretini tasavvur etmek mümkündür.

Genç okuyucu, kabak çekirdeklerinin çene gürültüleri, uyuyanların horultuları, alış verişle iştigal edenlerin fısıltılarına rağmen hâdiselerin şuurunu muhafaza ediyor.

Bütün yaygaracılara cevabımız tek:

— Nâfile !

ABİDİN DİNO

ARZULAR ŞEHRİ

Mavi meyhaneleri gözler için bıraktılar
Ve yan yatıp peykelerine sabahın
Yol aldılar arzular şehrine!
Arzular şehri senin ve yahut ölümün şehri:
Kan kustu adamları, bunaldı çocukları,
Harabe olan cennetde ekmek arayanların.
Altın aradı beşer senelerce
— Arayanın belasını bulması da vardır —
Namütenahi denizlerde
Ve namütenahi topraklarda!
Şanlı destanı kalbimde oturan
Arzular şehrinde arzu gibi döğüşen
Tek kolu hayata ve ölümü beşyüzler mezarlığına lâyık
Arslan gibi, fikrim gibi arkadaş dedi
— Bin sekizyüz küsurda ilk defa vuruştum
Varoşlarında arzular şehrinin.
Arzular şehri senin ve yahut ölümün şehri
Vuruştun senelerce gözükür şekilde
Ölünür şekilde öldürülerek.
Yirmi dört sene evvel seninle yaşıt
Temellerini attık arzular şehrinin!
Harc ve kan ve ateş
Mezopotamyanın, eski Mısırın, Yunanın
Türkistanın, Afrikanın, Avrupanın
Ve bütün insan yaşayan toprakların
Göklere yükselen sevinc çığlıklarile
Ve dördüncü seyyaresinde Güneş manzumesinin
«Hayat» başlasın diye
Attık temellerini yüksek insanların bağrına!
Ümidine, cinsine ve birikmiş intikamına;
Biz böyle kurduk şehrimizi.
Bir sabah — mahmur gözlerimizde başlamadan sabah —
Barajları yıkıldı arzular şehrinin!
Hafifti, üzücüydü ve öldürücüydü
Denizsiz gelen bu vahşet seli.
Arkadaşlar, yer aldılar.
Sonrasını sen bilirsin.
Saflar artık duymadığım bir şarkıya başladı.
Fısıltı, sevinc ve başka başka sesler
Galiba yiğitler arasında bir haber dolaşıyor
Hareket, belki bir taarruza hazırlık!
Bir taarruz bu hakikatten
Dünyanın asil evlâtları kalktılar.
Bir sabah
Aydınlık ve karanlık
Yüzlerinde toprağın en güzel şarkısı!
Erkeklerimiz ön saflarda
Ve kadınlarımız
Ve erkeklerimiz
Ve kadınlarımız
Bir hareket bu
Bir hareket
Ve bir zelzele
Bir kıyamet
Bir kıyamet bu
Saflar bildiğin şarkıya başladılar
Toplarımız, tanklarımız ve tayyarelerimiz
Ve büyük çehreli büyüklerimiz
Ve ümitlerimiz!
Ve her şey ve her istenilen
Seferber!
Yaktılar, yıktılar, öldüler
Kanlarile yazdılar duvarlarına
Ve gözlerile ağladılar ve güldüler
«Ve tırnaklarile kopardılar zaferi!»

Suphi TAŞHAN

İlk Sarhoşluk

Yazan: Yusuf AHISKALI

Saç kırıntıları bulunan yerleri süpürdü. Saç makinesi, tarak, ustura, şişe vesair berber levazımatı ile üzeri dolu olan aynaların önündeki masayı düzelttiği esnada, o gün dükkâna getirilen bir kartı gördü. Kart İstanbuldan gelen bir kaç kadın artistin bulunduğu yeni bir birahanenin açılmasını haber veriyordu.

O, bir seneden fazla oluyor ki bu dükkânda berber çıraklığı yapıyordu. Henüz on beş yaşında bulunuyordu.Kartı eline aldı. Üzerinde: «Birahanemizi şereflendiriniz» diye bir takım yazılar vardı. O daha ağzına içki koymamıştı. Birahaneyi gidip görmek istedi.

O, kartı bedava bir davetiye zannetmişti. Fakat acaba niçin usta veya kalfalardan biri davetiyeyi alıp gitmemişti. Bu, birahanenin para ile olabileceğini ona düşündürdü. Bununla beraber kartı alıp, İstanbuldan gelen artistlerin bulunduğu birahaneyi hiç olmazsa gidip görmekten kendini alamıyordu.

Onu çeken bira içme değil, İstanbul kadınları idi. Anadolunun bir şehrine giden İstanbul kadını şehrin delikanlısı için adeta düşmeyen bir mevzu olur. Çalışığı berber dükkânının karşısındaki aşçının oğluyla iyi arkadaştı. Onunla kadınlara ait konuşurdu. Bizim on beş yaşındaki berber çırağı yarın, gördüklerini aşçının oğluna anlatmakta büyük bir delikanlılık gururu duyacağını hesaplıyarak dükkânı kapadı; ve belediye meydanındaki bir binanın birinci katında açılmış olan bu birahanenin yolunu tuttu.

Yolda, kendi gibi bir çocuğun o birahanede nasıl oturacağını durup düşünerek dönmek istediği anlar oldu .Fakat oravı görmekle duyacağı delikanlılık gururu ona tatlı geldi; ve birahaneye gitti.

Salonun kapısına ürkek ürkek yanaşarak bakmak istedi. Fakat kapıda uzun boylu adamları içeriye bakmakta idi. O bunların arasından önlerine geçti. Bu suretle birahanenin içine girmiş oluyordu.

Hemen üç tane kız gözüne çarptı. Biri büfede erkekle konuşuyordu. Diğer ikisi de bir yiğin hincahınç dolu masadan ikisinde oturuyordu. Dans, şarkı gibi bir şey yoktu. Herkes içiyordu; konuşuyordu; gülüyordu. Bazıları arasıra yan gözlerle kızlara bakıyorlardı. Çocuk bunları çekingen bir halde seyederken, kapının sağ tarafında uzunca kalabalık bir masadan biri: «Gel., otur.» dedi. Ve yanındaki iskemleyi gösterdi. Kendişini tanıdı. Berber dükkânının müşterilerindendi. Gayet terbiyeli otuz beşlik bir adamdı. Tuhaf'ye işi yapıyordu.

Zaten bu gibi işler yapanların hallerinde bir kibarlık oluyor. Bazı müşterilerin ona aynadan gözlerini dikip baktığı olurdu. Bu adamda öyle bir bakışa rastlamamıştı. Yahut ta son zamanlarda öğrenerek tıraş ettiği müşterilerden bazısı gibi, rehavet içinde uyanıp ta, elini yüzünde gezdirerek bilmem hangi bamteli tıraş olmamış diye suratını tekrar çocuğun usturasına ayn rehavet içinde terketder cinsten değildi.

Adam bir bardağa bira dolduruyup önüne sürdü. Kendisile alâkadar olmıyordu. Diğer aramarla konuşuyordu. Yalnız çocuğun bardağı boşaldıkça hemen farkına vararak bardağı tekrar dolduruyordu. Âdeta bir ziyafette imiş gibi bol bol içiyorlardı.

Halbuki çocuk hiç kimseye bedava bira içirilemiyeceğini anlıyordu. Bardağı boşaldıkça adam doldurmayı hiç ihmal etmiyordu. O da delikanlılığa leke sürmemek için, ilk defa olmasına rağmen, habire içiyordu. Vücudü sağlamca gürbüz bir çocuk olduğu için, bir tesir etmiyordu. Bir kaç defa su dökmeğe gitti. Son kalkışında hafif bir sarhoşluk duydu. Tekrar oturduğu zaman adam, yan gözle bana bakmıştı. Fakat derhal pişman olmuş gibi önündeki şişeye baktı. Ve şişenin içindeki birayı çocuğun bardağına boşalttı. Ve yine öteki adamlarla konuşmağa koyuldu.

Çocuk bu içtiği bardağın son bardak olmasını içinden istedi. Artık gitmeyi tasarlıyordu. Bütün içtiği müddetçe adam ne diye bu kadar ısmarlıyor, suali kafasını meşgul edip durmuştu. Fakat kızları görmek, bira içmek velhasıl, yarın arkadaşına anlatacağı bir delikanlının yapacağı sergüzeşt pahasına bu düşünceyi kafasından atmağa uğraşmıştı. Bu son bardağı içtikten sonra adam tekrar dolduruyordu. Fakat çocuk onun yüzüne bakarak biraz mahcup bir halde «Yeter, ben artık gidiyorum» dedi.

Adam, sarhoşluğile bayağı zamanındaki hal'nden daha kibar bir hal alarak «Peki» dedi. Çocuk çıkıp gidiyordu. Yolda içinde hafifçe bir korku hissediyordu.

BİR BEYRUT HİKÂYESİ

«Beyrutta bir mezar kaldı»
Abdülhak Hâmid

Beyrutta, «Yeni İstanbul» lokantasında,
Bulaşıkların başındayım;
On sekiz yaşındayım.
Saçlarım taralı ve parlak
Aklımda
Litoğrafta çalışan beyaz Eleni var
Eleni,
Beni görseydi bulaşık yıkarken...

Ama,
Akşama
Babam çarpan kalbini
— Allah Allah! nerede kaldı bu oğlan,
diye cek..
Yuvarlak ellerivle bastırıp,
Ve dehşetle gelecek aklına annemin:
«Külliyyedeki 150 lik aktarın oğlu Hasan da
Böyle çıkmış
Bir sabah çıkmış
Ve bir daha dönmemişti evine»
Günler gececek,
Her akşam iki ekmek
Ve muhabbet dolu gözlerivle
Görünmiyecek oğulları,
— Yâni ben —
Yıkık duvarlı bahçemin
Örme kamış kapısında.
Karşıkı evden şaşacaklar,
Türk mültecilerin parlak saçlı oğlu
Kayboldu diye...
Sevda çekmek ne zor şey,
Evdeki pazar,
Çarşıya,
Uymaz
Eleni güzel,
Yollar kaymak gibi.
Vapur kocaman..
Amma,
Ekmek bekliyecekler akşama!

Orhan RASİT

İmtihan

Anketi Yapan:

1 — Bugün mekteplerde tatbik olunan imtiha nsistemini muvafık ve faideli buluyor musunuz. niçin?

2 — Bugünkü imtihan şeklini muvafık bulmuyorsanız memleket için hangi sistem daha faidelidir, bu söylediğimiz sistem her mektebe tatbik olunur mu?

◆◆

— YARIM KALAN MÜLÂKAT —

İlim ve felsefe profesörü Fonasteri Edebiyat fakültesindeki odasında göre bildim ve maksadımı anlattım.

Suallerimi dikkatle okudu. Yüzünde hâsıl olan kırışıklıklardan memnun olduğunu görüyordum. Büyük bir nezaketle bana yer gösterdi. Oturdum.

— Bir memleket meselesi! fakat size ancak içinde bulunduğum muhit üzerinde bir şeyler söyliyeceğim. Ve çok şeyler anlattı. Aşağı yukarı, bir çok noktalarda, Bugünkü vaziyetin vahametini kabul ediyordu.

Ve şayet, ayni buhran devam ederse, bu sistemi ancak bir iki sene sonra değiştirebileceklerini misallerle anlattı. Fakat tam bu sırada bir doçent içeriye girdi. Anketi hangi gazete namına yaptığımı öğrendikten sonra profesörden cevap almadan bana döndü.

— Konuşmayı kabul etmiyor. Esasen gazetede fikirlerinin intişar etmesine taraftar değil dedi.

Yani profesörün namına konuşutu.

Pr. PETERS'İN CEVABI

Bugünkü imtihan sistemi bazı noktalardan memlekete yabancı değildir. Halihazırda bütü nimtihan sisteminin zayıf oldukları mevcuttur. Her zaman ve her memlekette talebelerin, hazırlanmış olan suallere cevap vermeleri daima tesadüflere bağlı kalıyor.Bunun için bütün mekteplerde en iyi imtihan şekilleri, hoca ile talebe arasında meydana gelecek münasebetlerden doğar.

Lâkin bu da az mevcutlu sınıflarda kabil olan bir meseledir.

İktisadî şartların meydana çıkardığı bir çok sebepler dolayısile, yüklü bir mevcut taşıyan sınıflarda malesef bu sistem tatbik olunamıyor.

Bu sınıflarda bir tecrübe devresi yaratmak imkânları yoktur.

Hoca ile talebe arasında bir bağ tesis edilemiyor. Fakat, iktisadî şartlardan ileri gelen bu mesele sadece sınıflarda talebe çokluğunu ortaya atmaz ayni zamanda bir de muallim kıtlığı vardır.

Bence bugünkü imtihan şekillerine lüzum vardır. Dolayısile bir usul bir sistem muhakkak lâzımdır. Yalnız mekteplerde mütemadiyen talebeleri imtihanlara sokmak doğru değildir.

Dünyanın her tarafında tatbik olunan imtihan sistemleri senenin sonunda tatbikat sahasına girer. Bunlar tabii sistemlerdir.

Bugün üniversitede ise mesele daha başkadır. Fakat, üzerinde konuşmak, bir hayli zaman meselesidir.

Bugünkü tatbik olunan sistem Fransız «Certificat» usulüdür. Bundan bir çok neticeler almak imkânları mevcut tur. Fakat, şunu unutmıyayım ki her tip imtihan sistemi daima tesadüflere bağlıdır. Nedense bir takım talebeler daima ezberciliğe kaçarlar.

Bunun için bazıları sözlü de bazıları da yazılı imtihanlarda muvaffak olurlar. Fakat yazılı imtihanlar sözlü imtihanlardan daha afakidir.

Bu sebeple Amerikalılar yeni bir şekil kurmuşlardır. Kısa bir zamanda talebeye 80 - 100 sual sorarlar, ve bütün bu imtihanlar tahriri yapılır. En çok suale cevap verenler muvaffak olur.

Bu şekilde de gaye, talebeyi seçmektir. Seçme keyfiyeti bizde henüz çok zayıftır.

Asıl sebepler biraz öce dediğim gibi talebenin çok hocanın az olmasındadır.

Bugünkü aksaklıkların bir takım sebepleri vardır. Bu sebeplerden de en mühimi hocaların meseleyi yalnış kavramalarından ileri geliyor.

Asıl gaye talebenin, öğrendiği şeyleri tekrar etmesi değildir.

Bu mesele doğrudan doğruya mektep tedrisatını alâkadar eder.

Asıl mesele, talebe bir şeyler öğrenmiye başlayınca öğrendiklerini hangi sahada kullanabileceğini hocanın keşfetmesi lâzımdır. Biraz evvel de dediğim gibi bu mesele ancak az mevcutlu sınıflarda olabilir.

Eğer bugün iyi bir netice elde etmek isteniyorsa, talebelere nazari sualler değil, tatbiki tipten sualler sorulması lâzımdır.

2 — İkinci sualimize gelince maalesef fazla bir şey söyliyemiyeceğim.

Çünkü dediğim gibi hali hazırdaki sistemi güzelce hazmettikten sonra daha iyi neticeler elde etmek imkânları her zaman için mümkün olacaktır.

Pr. SADRETTİN CELÂL'in CEVABI

«Size esaslı bir şeyler söylemekliğim için 5 - 6 saat kifayet etmez dedi. Ve devam etti. Bu mesele etrafında uzun uzadıya durmak lâzımdır.

Bununla beraber size şunu da söyliyebilirim ki, orta, lise ve üniversite imtihan şekilleri bizim tarafımızdan ortaya konmuştur. Binaenaleyh bunu tenkitetmek bize düşmez.

Bu meselemizden yalnız ilk mektep imtihan sistemi nasılsa hariç kaldı. Fakat ben bu hususlarda da ısrarla duracağım ve zaman zaman icap eden kimselerle temas etmekteyim.

Üstad son cümlesini bitirdikten sonra başını omuzları içine biraz daha gömdü. Koltuğuna daha rahat yerleşerek gövdesini sağa sola döndürdü ve gözlüklerinin üstünden bana baktı. O zaman usulca şunu sorabildim:

— Yani ilk mektep sisteminde ne gibi bir inkılâp yapmak tasavvurundasınız dedim.

— Ben bu işin de doğrudan doğruya devletleşmesi taraftarıyım dedi. ve gayet hafif bir tonla ilâve etti:

Mademki bu sistemler bizim tarafımızdan tatbik sahasına konmuştur, bizce iyidir. Ve şikâyet edilecek te hiç bir tarafı yoktur.

Fakat şunu da unutmayın ki, her şeyde olduğu gibi bu sistemde de bir istihale devresi icap ettiğini kabul etmek lâzımdır. Ve bu hususta çıkacak dedikoduların da bizce hiç manâsı yoktur. İşte benim söyliyeceklerim de bu kadar.

Odadan çıkarken «Kendi düşen ağ-

Meselesi

Kemal SÖNMEZLER

lamaz» darbı meseli gayri ihtiyarî aklıma geldi.

ARİF DİNO'NUN CEVABI

Arif Dinoyu daha salim bir kafa ile bulmak için evine gittim.

— Köşe başındaki farkında biraz işi var, siz buyurun oturun şimdi gelir dediler.

Kabul etmedim -doğru fırına gittim. Dinoyu buldum. Beni görünce gülmeye başladı.

— Ellerim hamurlu elini sıkamıyacağım hoş geldin, bazlama hazırlıyorum dedi. Hasır iskemleleri altımıza çektik.

Kısaca ziyaretimin sebebini anlattım. Suallerimi okudum.

— İşte tamam, mühim bir mesele dedi. Ve suallerimin cevaplarını vermiye başladı.

1 — Bulmuyorum. Çünkü:

Herkes bilir ki, kuvvei hafızası yerinde olan imtihanlardan bir iki hafta evvel, kitaplara üstün körü göz atmıya çalışır ve nihayet bütün sene çalış madığı halde muvaffak olabilir.

Malûm olduğu üzere, bu ezberciler güruhu bir müddet sonra bütün öğrendiklerini yine ayni kolaylıkla unuturlar.

Bundan da anlaşılır ki, bir talebenin hakiki hüviyetini bugünkü imtihan sistemleri tesbit edemez.

Bu imtihanlar talebelerin ancak papağanlık kabiliyetlerini ortaya koyar.

Bu da bir memleket için zararlıdır. Ezbercilliğin tahsilde bir fecaat olduğu şüphesizdir, çünkü her zaman lâzım olacak bir bilginin yerine muvakkat bir hatırlama hâkimdir.

2 — En iyi usul, hocanın, talebesinin zekâsını ve çalışmasını tesbit etmesidir.

Ezbercilik sistemi devam ettikçe meslek sahiplerinin yüzde doksanı her bakımdan aşağı seviyededir.

Son olarak, şunu söyliyebilirim ki, eğer bir seviye üstünlüğü göstermek istiyorsak bugünkü imtihan usullerinden vazgeçelim.

Aksi takdirde bir sınıfta 80 - 90 kişi olursa ve yine bir sınıfta 100 riyaziye talebesine bir hoca tahsis olunursa o hoca, talebelerini nasıl olur da tanıyabilir? Görülüyor ki, bizdeki talebenin hakiki hüviyetini tesbit edebilecek usullere müracaat etmek icap eder.

İşte bence mesele bu kadar dedi.

«?» İN CEVABI

«...» ye Beyazıttaki Küllük kahvesinde rastladım. Kendisine yeni bir anket hazırladığımı anlattım. Gülümsedi. Beyaz saçlarına parmaklarını geçirerek suallerimi dikkatle dinledi. Ve Nihat bir şeyden ürkmüş gibi gözleri parladı.

— Benim ismimi mevzuu bahs etmezseniz size toptan bir cevap verebilirim dedi. Ben de söz verdim.

«— İmtihan her şeyin sonunda yapılır. Halbuki bizde, bu meselede tersinden alınmıştır. Yoklama, eleme, tarama, karalama gibi imtihanlar gençliği azap içinde kıvrandırmaktan başka bir işe yaramıyor.

Bence bu imtihan sistemlerinin kökünden yıkılması lâzımdır. Bugünkü sistem Türk milletinin istiklâli için tehlikelidir.

Mademki tavsiye ve tavassut meselesi hâkimdir. Şu halde tahsile ve imtihanlara ne lüzum var? Talebeleri imtihan kapılarına sürüklemekteki manâ nedir?

Bu çirkin vaziyetler karşısında Tavsiye ile sınıf geçmek, tavsiye ile iş bulmak varken bu masraflar ve emekler beyhude.

Size bugünkü imtihan sistemlerinin kötülüklerine ait yüzlerce misal gösterebilirim. Fakat, bir dinleyen olmıyacağını bildikten sonra neye yarar!»

Ayağa kalktı. Heyecanından gözlerinin dolduğunu görüyordum. Son olarak:

— Fecaat diye mırıldandı. ustada teşekkür ederken:

— Aman ismim sende kalacak, sözünde duracaksın değil mi? diyordu.

SEMİHA DİZDAR'ın CEVABI

Fransız mekteplerinden birine devam edenve isminin semiha Dizdar olduğunu söyliyen genç bir kız, birinci sualimize cevap veriyor.

— Benim aklım bu hususlara çok ermez. Ama, size bir şeyler anlatayım.

Ben ilk tahsilimi bizim mekteplerden birinde yaptım. Sonra yine bizim orta mekteplerden birinde 7 inci sınıfa kadar okudum. 8 inci sınıfa geçeceğim sene ,üç dersten ikmale kalmıştım. Bunlardan biri de riyaziye idi. bütün yaz sıkı çalışmalarıma rağmen yalnız riyaziye dersinden sınıfta kaldığıma hâlâ yanarım. İşin garibi, iltimasım da vardı. Fakat, Riyaziye hocası tavsiyeye rağmen beş sualden ikisini bilmedim diye beni bırak mıştı. O zamanlar sınıf geçmediğime çok üzülüyordum. Fakat bugun, o mu allimin bu faciayı nasıl irtikâp ettiğine hayret ediyorum.

Bu garip hâdise üzerine mektepten çok soğumuştum. Devamım lüzumsuz olacaktı. Kısa bir zaman sonra ailem büyük fedakârlıklara katlanarak, bu acı akıbeti bana unutturdular.

İşte şimdi çok mesudum. İstikbale emniyetle bakabiliyorum. Çünkü: Ne öğrendiğimi, ne yaptığımı, ve arasıra imtihan bile olurken bunun nedenleri geldiğini biliyorum. Sonra, sınıfta bütün arkadaşlarla her gün derslere kalkıyoruz. Ve bir taraftan da lisan öğreniyorum. Eskiden orta mektepteki sınıfta 80 kişi idik. Ayda bir defa derse kalksam da, ne yalan söyleyeyim öncede nkaldırılacağımı tahmin etmediğim için sorulan sualleri bilemezdim. İmtihanlara girmeden bir kaç hafta önce hazırlanmıya başlardım. Tabiidir ki, bütün bu uğraşmalarımın hepsi ezber olurdu. Kısa bir zaman sonra unuturdum. Bazı arkadaşlarım imtihan başlamadan bir kaç gün evvel tavsiyeler getirirlerdi.

Doğrudan doğruya sınıfta kalacaklarımı anlıyanlar hasta olduklarına dair raporlar çıkartırlardı. Ve nihayet bunların bir çoğu muvaffak olurdu.

Eski mektebimle bugünkü mektebim arasında oldukça mühim fakrlar görüyorum.

— Bu neden ileri geliyor? Diye sorarsanız sistem meseleleri hakkında maalesef bir şey söyliyemiyeceğim, çünkü, henüz bu mesele üzerinde duracak kadar bilgiye sahip değilim.

YARENLİK

Dostum, günümüzü gün etmek için
Söyle bir demlenelim deriz
Derd olur bize meyhanecinin
Kazanc vergisi.
Ve garson Nurinin
Nufusdaki işi..
Tatlı tarafından açmak isteriz
Söz döner, dolaşır
İşten el çektirilmesine dayanır,
Dokuz nufuslu gümrükcünün.
Artık ikinci şişede
Başgöz e^mek için kızını
Havırlı kısmetler araştırır,
Ve Heybelide vatan oğluna
Cıkar cıkmaz is buluruz
Bir dikim evinde...
En kücük kızını
Bizim kahvenin müdavimi
Bir arkadaş tavsiyesile
Yazdırırız şehirvatıya
— Sen de tanırsın maarifteki
Murteza efendiyi.
Her kalem dönüşü
Orta sekerli kahve icer,
Bir de sermayesine naraile..
Siseler.. irili ufaklı şiseler
Saf saf dizildikce karşımıza
Rasta gezen Ali beye
Sen inhisarda is bulursun
Yahut seker fabrikasında...
Bense kızının yaşını düzeltir
Kâğıdlarını askıya cıkarmadan
Bir gün icinde kıydırırım nikahını
Belediye tahsildarı Ahmedle...
— Temiz çocuktur doğrusu —
Nedense mek^tebin yolunu
Her ay değiştiren Dündarın
1932 den kalma mesken bedelini
Hemen bir istida ile
Aldırıverirsin!
Bir miras işinden sonra
Evkafdan ayrılan Niyaziye
Bir matbaa actırır.
Baslarız gazete cıkarmağa...
Kalemi kuvvetlidir Niyazinin
Baş makale yazabilir.
Sen gönül işlerile uğraşır,
Bense sütun sahibi olurum..
Dünyanın gidişine ragmen
Havadan sudan konuşmak için!
Girmişken işler yoluna
Bırakmağa gelmez arkasını..
Hele sen garsona seslen
Bir şişe daha getirsin,
Sonra kapatsın şu radyoyu
Sırasımı şimdi ajansın!

Rifat ILGAZ

Bir Hikâye

Yazan: A. KADİR

Alayın mutbağından bir buçuk kilo yağ çalıp sattığı için gelmişti. Eğer müdafaasını bana yazdırmamış olsaydı, belki de onunla hiç konuşamıyacaktım. Çünkü o, yalnız, bir katlı kovuşların gerisindeki aralıkta, ortalık kararıncaya kadar tek başına dolaşıp durur, ne kimsenin yüzüne bakabilir, ne de kendinde, birisiyle konuşmak cesaretini bulurdu.

Çok zamanlar, dolaşmaktan yorulunca, bizim pencerelerin karsısındaki yüksek duvarın dibine yaslanır, uzun zaman öylece hareketsiz oturur kalırdı.

Harici âlemle pek mühimce bir ilisiği olmayan bu kücücük dünyada, kendine bir hapishane arkadası edinmediğini. müdafaa yazdırmak için bizim kovuşa tek basına gelmesinden anlamıstım. Biliyirdum ki, hiç te külfetli bir iş icin olmasa bile, böyle zamanlarda mahbus, ya en yakın arkadasını gönderir, veya - kendisi daha becerikli ise - beraber gelir. Ama yine de sözü arkadaşların olması bayağı âdet haline getiğum vakit, Piç Celâlin bol tüylü, rilmiştir.

Elektriğin bozulmasiyle karanlıkta kalmamamız için yüzlük bir mum yaktığımız gecelerden birinde, bizim iki kişiliği koğuş kapısının nce ve ağır bir gıcırtıyla yavaş yavaş açılarak tekrar sessz sadasız kapandığını duydu, büyücek bevaz köpeğinin, karnını doyurmak icin yine bize havale edildiğini sanmıştım. Lâkin köceğin, alışık olduğumuz cevik ayak sesleri verine, tahtalara değen yumuşak yumusaü olduğu kadar da yalnayak kuma basar gibi gıcıklayıcı temasları isitince karışık bir süphe ile gözlerim sigarasını rahatça içmek için biraz evvel yatağına uzanmış olan arkadaşın yüzünde dolaştı. Çocukcağız uyuyakalmış, sigarası da iki parmağı arasında sönmüştü.

Yatağında doğruldum. Oynak ve silik mum aydınlığında hâki elbiselerini zor farkedebildiğim adam, hangar gibi geniş odanın ortasında durdu. Bir an tereddüten sonra, ayni yürüyüşle masanın önüne geldi. Dikkatle yüzüne baktım: Oydu. Hemen ayaklarımı toplıyarak yatakta yer ayırdım. Otur demeğe lüzum kalmadan yatağın kenarına ilişiverdi.

— Merhaba! dedim.

— Merhaba! diye mukabele etti.

Masanın üzerinde duran bir tarafı yırtık sigara paketini uzattım.

— Birer asker içelim, dedim, ne de olsa geceleyin tatlı geliyor..

Dikkat ediyordum. Acemice bir sigara içişi vardı. Sigarayı parmaklarının arasında tutuşu, içine çekip tekrar üflemesi müthiş bir gayret ve enerji sarfile oluyordu. Bu anda o bana, on iki yasında bir çocuk gibi göründü.

Bu yersiz ve vakitsiz ilk ziyaretin sebebini neden sonra anladım. Cebinden katlanmış bir mektup kâğıdı çıkardı.

— Ne o? diye sordum.

— Yarın mahkemem var da... diye cevap verdi. yazılı bir şeyim olmazsa ben hâkime ne derim? Hani müdafaan diye belki de sorar. Senin okumuşluğun var, şuraya vazıver!..

— Peki. dedim, ne yazayım?

— Artık orasını sen bilirsin efendi. dedi, bir seyler yaz iste..

Hâdisevi anlattırdım. Bir eseri cedid kâğıdının iki tarafını doldurup verdim. Yazıları bir defa da kendisi dinlemeğe lüzum görmedi. Kâğıdı itina ile katladı ve nasıl teşekkür edeceğini bilmiyerek, ertesi sabah tahliye edilecekmis gibi neşeli gitti.

Tam iki gün onu hic görmedim. Mahkemeden geldiğini biliyordum. Üç ay on beş gün verdiklerini hapishanenin kahvecisi söylemişti. Bir aksam yine ayni aralıkta dolaştığını görünce, icim de âdetâ bir ferahlık duydum. Lâkin bu bir kaç günlük tehire de bir mâna veremiyordum. Hem artık, pencere önünden her zamanki gibi sık sık geçmez olmuştu. Yarı yoldan hemen dönüveriyordu. Arada bir dalgınlığına rastlayınca, sarışın başının pencere demirlerini bir çuval parçası gibi silip geçtiğini görürdüm. Bazan da, farkında olmıyarak başını döndürüp benimle göz göze gelince, bakar geçerdi. Bu

yüzden, beraat edemeyişinde benim dahlim bulunduğunu sanıyor diye düşündüğüm geceler oldu. Bu anlarda beynimin toprak bir avuç içerisinde ezildiğini his ederdim.

★

Bir ziyaret günü idi. Muhtelif suçlardan mahkûm beş altı kişi, bizim koğuş kapısı önündeki kavak altında oturmuş gevezelik ediyorduk. Birisi, dört senelik tahsil müddetindeki aşk dalaverelerini, on dört yasında bir Çek talebesini nasıl baştan çıkardığını anlatıyor, o sözünü bitirir bitirmez hemen öteki başlıyor, tahliye edildikten sonra şehir şehir dolaşıp manyatizmadaki hünerini göstererek milyoner olmak için kurduğu projeleri sayıp döküyor, anlata anlata bitiremiyordu. Bikri izaleden beş seneye mahkûm başka birisi, kapı arkasında işledi'ği suçu içini çeke çeke hikâye ediyordu.

Herkes bütün bu anlatılanları altı yedinci defa olduğu halde, candan dinliyormuş gibiydi. Ve kimsede kalkmak niyeti olmadığı anlaşılıyordu. Eğer bi'ri gelip, hapishane avlusunun ortasındaki havuza bir mahkûmu attıklarını gülmekten kırıla kırıla söylemeseydi, belki de saatlerce oturup kalacak, yarım günü de böylece geçirirerecektik. Havuz tarafından gelen gürültülere alışık olduğumuz için aldırış etmemiş, havuzun bulunduğu yerle bizim aramızda yüksekçe bir duvar olduğundan bir şey görememiştik. Fakat bu haber hepimizi birden kaldırdık. Muhakkak ki herkes neticeyi görmek istiyor, bir kavga seyretmenin hazzını duyarak koşuyordu. Hapishanede mahkûmların birbirlerini havuza atmaları ender hâdiselerdendi, ve bunun müthiş bir kavga ile neticeleneceği de biliniyordu.

Lâkin, havuz tarafına geçtiğimiz vakit, neticeyi hemen kestirmekte güçlük çekmeden: İşin sonunda ne kavga, ne de bir sikâyet vardı. Yedi sekiz mahkûm bir olmuş bizim biçare yağ hırsızını havuza sokup çıkarıyorlardı. İki üç kişi kollarından veya bacaklarından tutarak suya fırlatıyor, o, çıkmak için uğraşırken, hepsi birden:

— Yıkan ulan, yıkan!..

Diye bağırıyorlar ve seyirci mahkûmlar arasından:

— Çıkarmayın!..

— Adamakıllı yıkansın!..

— Soyalım, soyalım!.. diyenler eğlen'p hoş vakit geçirecek bir eğlence bulmaktan memnun görünüyorlardı. Havuzdakinin de onların katıla katıla gülmelerine iştirak etmek ister gibi bir hali vardı. Güçlükle gülmeğe çalışıyordu. Lâkin havuzun kenarına yap'şan ellerine insafsız ayaklar basınca gülüşü ekşiyor, suratı buruşup eziliyordu. Ancak o zaman:

— Yeter artık, canım acıyor!.. Veya:

— Yapmayın Allahınızı severseniz.. Gibi sözlerle onları merhamete getirmeğe uğraşıyor ve bazan muvaffak da oluyordu. Fakat birdenbire - benim uzak - tan anladığıma göre, herhalde bir kaç kişinin sinsi sinsi tesvikiyle olacak - kendini tekrar havuzda buluyordu.

Ben de bu zavallıyı niçin böyle hırpalıyarak, kendilerine eğlence yaptıklarını sorup anlamak için etrafımda adam arıyordum. Bu sırada, kulağımın dibinde, bana hiç te yabancı gelmeyen bir ses duydum:

— Bevefendi, ivi eğlence, değil mi? Eh, burada da böyle gider.. Bir gün kavga, bir gün alav.. Bir de bakarsın ki günün dolmuş, Çıkar gidersin. Hani ben de senin gibi yufka yürekliyim ama, bu hergeleve müstahak.. Muhafızlardan karışan olmasa da, anadan doğma bir soysalar! Asıl o zaman enfes olacak. Hem hiç olmazsa murdar herifin cenabetliği de gitmiş olur. Birader anlamıyorum ki, böyle seyleri ustalıkla yapmak icap eder.

Benim bu sözlerden bir şey anlamadığımı hissedince sırıtarak ilâve etti:

— Demek senin bir şeyden haberin yok ha? Onu helâdan köpekle çıkarken yakaladılar ya - hu!.. Bereket versin Piç Celâl'in haberi yok. Piç Celâl de anasının gözü ya!. O da keyfinde. Malûm ya, itibarı var. Karısı ziyarete gelmiş. Şu odada ikisi de işin tı-kırında..

★

Hapisten çıktıktan sonra bunu adamın birine anlatmıştım. Öfkelenerek, yağ hırsızı için: «Vay eşek oğlu eşek vay!» dedi.

A. KADİR

DAVUL

Heyyyy davul!!....
Kaç yüz yıl yürüdük peşinden...
Dizde derman kalmadı..
Asa kırılıp elde,
Çarık delindi gayri.
Ardında ayaklandı Anadolu
Ve gitti her gidişinde...
Heyyy davul!!...
İnim inim inledi 5 ıklım
5 kıt,a üstünde senin sesin duyuldu
Heyyyy davul!!....
Sana aşına çıkmış
Çaldıran ovaları!
Heyyyy davul!!...
Senin sesin çağırmış,
Bizim köyden Hüsmeni;
Gitmiş Yemene gelmemiş!.
Hatice kızın yıpranmış,
Başında ki yemeni,
Gözleri yolda kalmış!
Heyyyy davul!!...
Senin sesin değilmi?
Nice canlar biliriz,
Bizim diyardan almış!.

AHMET TURGUT

TAHTA BACAK

Damımız allâha nazır
Ne ev kaldı ne hasır
Yuvamı bozan ayak yuvasız kalsın
Ölüm kaşın gözün arasında!
Bizim için yaşamak
Kaşın gözün arası..
Tütecek odun kalmadı ocakda
Kör olası gözün tahta bacakta
Dirisini veren bunu da verir
Titremesin gelin, donmasın yavru
Canım kaldı yanacak senden gayrı
Seni de sarsın alev kül etsin ocak
Yan tahta bacak.
Kötü haber tez gelir
Can evimden vuruldum;
Bizim için yaşamak
Kaşın gözün arası...

CAHİT SAFFET

KAHRAMAN

Sevdiğim resimli tek kitaptı:
Sayfa günlerimin
Ardı ardına çevrilen
İleri
Çizgileri.
Her biri
İyi
Şarapnel haykırışlarım
Mesafelerin üstünden aşıyordu.
Ve
Yedi harflik hedef
Saniyede
850 metre hızla
Bir kurşun ucunda bana yaklaşıyordu.
Gözlerim büyümemişti
Altımdan sandalya çekilince demin,
Bu
En büyük değeriydi,
Çizgileri
İleri
Yiğit günlerimin.
Kavgada
Öldürmek,
Ölmek
Benim tek işimdi.
Bir ince saat tokmağı halinde sallanıyor hem
Kolları düşük gölgem
Toprakta şimdi.
Yağlı ipin arasında
Sıkışan boynum
«Yeniden yaşamak»
Hırsı ile
Kuduruyor.
Göğsümde
Tatlı bir baş dönmesi olan
Eski günler vuruyor...

M. SEYDA

●●

PEYZAJ

Fabrikaya giden yollar
Dolar mavi tulumlu işçilerle
Kuşlar sağ kalmış pilotlardır
Dönerler yuvalarına!
Tarlalar boşalır
Varoşlara bakan yollar dolar
Bacalardan fışkıran kara dumanlar
Sallanır havada matem bayrakları gibi

Nihat FEHMİ

✦

Alaturka Musiki İhya

Yazan: H. TOPUZ

Son günlerde Esnaf Cemiyetinde yapılan imtihan ve Dede Efendi konseri münasebetile (Alaturka musiki) meselesi yeniden ortaya atılmış bulunuyor.

Alaturka musiki taraftarlarının fikirlerini şu üç esasta toplayabiliriz:

1 — Alaturka musiki halis Türktür. Menşei Arap, Acem, Yunan ve Bizan değil, Sümer musikisidir.

2 — Alaturka iptidai bir musiki değildir.

3 — Milli musikiyi Alaturka üzerine inşa etmeliyiz.

Bu üç maddeyi ayrı ayrı incelemeden önce musikiyi telâkki tarzı üzerinde durmak ve musikinin ifade hususiyetlerinden bahsetmek istiyoruz.

Bizde büyük bir ekseriyet için musiki elan bir zevk ve eğlence vasıtasıdır. Bu telâkkinin köleşmesinde Alaturka musikinin mühim bir hissesi olduğu muhakkaktır.

Osmanlı İmparatorluğunun uzun istibdat senelerinde halk kütlelerinin uyanmasına mâni olan Karakuvvet, hayranlarını mest ve sarhoş ederek tevekkül ve kanaatkârlığa sürükleyen bu san'atı kendine en büyük bir yardımcı bilmiştir.

Musikinin terbiye edici hassası eski Yunanlılarca da biliniyor ve gençlerin terbiyesinde istifade ediliyordu.

Halk kütleleri taraflandan diğer san'atlardan daha fazla sevilen ve rağbet gören musiki türlü his ve fikirleri ifade edebilecek bir mükemmeliyette olmakdır. Musiki cemiyetin reaksiyonlarını aksettirebileceği gibi bünyesinde mevcut dinamizm ile de kütleleri uyanık tutabilmelidir. Musiki keyif veren, dinleyiciyi mestederek uyuşturan bir san'at değildir. Musiki her şeyden evvel kafaya hitap etmeli ve anlaşılması için zekâ cehdini cap ettirmelidir.

Şimdi Alaturka musiki taraftarlarının müdafaa ettiği esasları gözden geçirelim:

Alaturka musikinin halis Türk olduğu, hele Sümer musikisinin tekâmülünden meydana geldiği fikri hiç bir ilmî esasa istinat etmiyen kuruntulardan ibarettir.

Sümer medeniyeti Orta Asyada vücut bulan büyük Türk medeniyetinin devam ve inkişafından başka bir şey olmıyacağına göre Sümer musikisinin de Orta Asya musikisinin tabî bir devamından ibaret olması lâzımgelir. Bu musikinin karakteristik bünyesi olan (Pentatonizm) e (1) Orta Asyadan hicret eden bütün kavimlerin halk musikisinde rastlanır (2). Alaturka musikinin yapılışında Pentatonik bünyeden eser olmadığına göre bunun halis Türk musikisi olmadığı anlaşılır.

Alaturka musikinin Türk aslından gelmediğini kabul ettikten sonra Türk karekterine yabancı olan bu musikinin ne suretle ve hangi köklerden geldiğini tetkik edelim.

İslâm medeniyetinin teşekkülünde eski Yunan kültürünün mühim bir rol oynadığı malûmdur. İlk İslâm âlimleri Yunan kültürünün bir çok kısımları gibi musikisini de tetkik ettiler. Alaturka musikinin inkişafına en büyük engel teşkil etmiş olan (Çeyrek ses) ler çok önceden Yunanlılar tarafından terkedilmiş olmasına rağmen İslâm âlimleri tarafından kabul edildi ve musikiye sokuldu. (3)

İslâm medeniyetinin kuvvetli tesiri altında kalan ve Bizansın cürümüş mirasını eline geçiren Osmanlı kültürü nasıl bir Divan Edebiyatı vücude getirmişse, aynı karakterde fakat daha cılız olarak bir de (Divan musikisi) yaratmış bulunuyordu. Dede Efendi ve Itri gibi simalar bu kötü san'at yolunda kaybedilmiş istidatlardır.

Bugün Mimar Sinan'ımızı çekinmeden Mikel Anj'la mukayese edebiliyoruz. Fakat müzik sahasında bu mukayeseyi yapmak cidden imkânsızdır.

Bu imkânsızlığı tevlit eden Türk san'atkârlarının kabiliyet sizliği değil, takip ettikleri yolun yanlışlığı olmuştur.

---

(1) Pentatonik = Beş sesli.

(2) Türk tarihini çok yakından alâkadar eden Pentatonizm meselesi üzerinde kompozitör Ahmet Adnan ve müzikolok Mahmut Rağıp'ın kıymetli çalışmaları mevcuttur.

3 — Musiki tarihi notları Mahmut R. Kösemehal.

ve İslâh Edilebilir mi?

Alaturka muskinin iptidai bir san'at olduğu münkaşa olunamıyacak kadar açıktır. Bu musiki tek sesli yani armonisizdir. Halbuki musikiye hudutsuz ifade zenginliğini veren bu sayede en yüksek ve muğlak hisleri ifadeye muktedir kılan Armonidir. Wagner, kuvvetli Armonisi ile beşeri ihtiraslarla beraber felsefeyi de musikiye sokmağa muvaffak olmuştur.

Yalnız armoniden mahrum oluşu bile Alaturka musikinin iptidai sayılmasına yeter. Alaturka musikinin bünyesinde mevcut bulunan Çeyrek sesler tabii fasılâlar değildir, Bunlar musikiyi zenginleştirecek yerde bayağılaştırmakta ve inkişafına mani olmaktadır. (4).

Armoniden mahrum ve Divan Edebiyatı gibi şekilci olan Alaturka musiki muayyen kalıplar içerisine sıkışmış, ifade kudreti de o nisbette azalmıştır. Alaturka musiki büyük formda eserler yazılmasına müsait değildir. Meselâ bu musikide bir Senfoni yazılmıyaacğı gibi matbuatta sık sık rastlanan temenniler hilâfına operaya da tatbik edilemez. Bununla, bir san'at eserinin kıymetini cesameti ile ölçmek istediğimiz anlaşılmamalıdır. Schubert'in bazı (Lide) leri küçücük hacimlerine rağmen opera ve senfonilerinden dahaçok kıymet kazanmış ve san'atkârın şöhretini temin etmişlerdir.

Alaturka musikide tabiat tasvirlerine hiç raslanmaz. Tabiat karşısında duyulan hislerin bir ifadesi olan bu nev'in güzel örneklerini garp musikisinde bol bol bulabiliriz. Bethoven, 6 ıncı Pastoral senfonisinde tabiat sevgisini ne kadar canlı ve içten ifade etmiştir...

En son olarak Millî Türk musikisinin Alaturka üzerine inşa edilip edilmiyeceğini araştıralım: Bu meselenin daha iyi münakaşa edilebilmesi için Alaturka musikinin bugünkü durumunu gözden geçirmek faydalı olur.

Bugün Alaturkanın klâsik sayılabilecek eserlerine rağbet azalmıştır. Bunu bir tarihî konser için yapılan gürültülü propagandadan ve Ankara radyosunun klâsik eserler okuyan acayip korosundan anlıyoruz. Esasen halkın ekseriyeti, Divan edebiyatında olduğu gibi bu klâsik Divan musikisinde de kendisini alâkadar edecek bir hususiyet bulamamaktadır. Bu rağbetsizlik yüzünden Alaturka muşiki mecburen bir takım değişikliklere uğramış ve eski bir paşa konağının, pencerelerin'n değişmesile kübik bir köşk halini alması gibi gülünç kılıklara girmşitir.

Alaturka musikinin bünyesinde husule gelen bu değişiklikler yalnız şekilde kaldığından gerek Garp musikisinin tesiri altında yapılmak istenilen yenilikler ve gerekse halk musikisini taklit yolunda yapılan denemeler müsbet bir netice vermemiştir.

Esasen bir konser musikisi olmıyan Alaturka, caz müziğinin de rekabetî karşısında büsbütün bocalamış ve biraz daha bayağılaşarak tam bir meyhane musikisi halini almıştır. Sırası gelmişken Alaturka musikinin halk musikisine sokulmasından sonra meydana gelen facayı da izah edelim:

Folklör araştırmaları ilerledikçe yeni yeni ve cidden nefis nümunelerini gördüğümüz halk şarkısı (Türkü) bakımından memleketimiz hayli zengindir. En masum sevgiler ve saf duygularla birlikte ıztırap ve isyanları da terennüm eden bu eserler millî musikinin kuruluşunda istifade edilecek en kıymetli bir materyal kaynağıdır. Alaturka musiki gibi muhtelif tesirlerle karekterini değiştirmemiş olan bu halis Türk san'atı son zamanlarda Alaturka ile ayni mânada anlaşılmak talihsizliğine uğramıştır. Alaturkacılar mecburî bir dönüş yaparak halk musikisine sokulduktan sonra, birbirlerile güfte lisanının ayni olmasından başka bir münasebetleri olmıyan bu iki muşikiyi (Türk musikisi) namile birleştirdiler. Ortaya çıkan acaip, melez mahlûka da (Millî musiki) ! adını taktılar.

Bugün piyasada tutulan Alaturka şarkıların hemen hepsi

(4) Son zamanlarda Prag'da çeyrek sesleri Garp musikisine tatbik için bir cereyan basgöstermişse de şimdiye kadar müsbet bir netice alınmamıştır.

— Devamı 15 inci sayfada —

BERHAYATIZ

Canavar düdüğü gibi
Naramızı atıyoruz.
Akbaba çınar altında leş peşin
Hamdolsun hayattayız!

Arif DİNO

●●

MEKTUPLAR

I

Seni ancak rüyalarında görenlerdir,
Sana âşık olanlar.
Seni yalnız tablolarda seyredenlerdir,
Sana hayran olanlar.
Sen bir Leylâ
Şehir çocukları bir mecnun!
Onların yüreciklerindedir ucu
Sana varan her yolun.
«Toprak testindeki su,
«Bakır bakracındaki ayran
«Ve kömür gözlerinin Ceylân bakışı,
«Basma şalvarının benek benek,
Nokta nokta akışı..
«O kanlı parmaklar,
«O güvercin topukların
«Ve bir masal kadar tatlı gülüşün!..»
İşte sen,
İşte onlar!
Hele bir düşün Keziban,
Hele bir düşün!
Bu şehir çocuklariyle sen,
Bu şehir çocuklariyle ben
Nasıl yüz yüze gelir,
Nasıl göz göze bakabiliriz?
Ve nasıl karşılarında eğilir,
— Sözüm ona — BEYİMSİN! diyebiliriz?..
Hele bir düşün Keziban,
Hele bir düşün!
Aramıza girseler,
Seni benden ayırsalar,
KEZİBAN kimdir, görseler
Kara kanlar oturur yüreciklerine,
Söner gözlerinin ışığı.
İşte ben,
İşte onlar!
Hele bir düşün Kezibat,
Hele bir düşün!

Suat TAŞER

HÜRRİYET TÜRKÜLERİ

1

Hürriyet günlerinin
Maviliğini, yağmurunu, yıldızlarını
Bir hapishane penceresinden
Bakan insanlar gibi düşünüyoruz..
Daha elveda demedik hiç bir şeye
Hasat yapılmış,
Sürülere kuzular katılmış,
Yayıktaki kadar koyu sütünü
Analar emzirmiş Mehmetlerine
Daha karşımıza dikilmemiş
Hudutların karanlığı
Bir kara haber gibi.
Göğüslerindeki yaraya
Bayraklarının sopalarını sokarak
Ağıtlarından kan kusarak
Daha devrilmemiş insanlar toprağa.
İçimizde bir pınarın sesi gibi
Taşıdığımız günler...
Ve dağların gölgesi,
Düşmemiş başı boş sulara.
Yaralanmış gibi eğilmemişiz göğsümüze.
Üstümüze
Daha ağır ağır çökmemiş bir zındanın
karanlığı...
Bir lokma ekmek peşinde yoruluyorsak.
Senin için hürriyet.
İstersen bak avuçlarımıza
Kan toplamış kabarcıklar görürsen
Yeni doğmuş çocuklarımıza varıncayadek
Acımayız.
Senin için hürriyet,
Avradımızı öpmeden,
Ölen babamızı gömmeden,
O, kahrolası hüznün
Boğazına sarılır.
Hudu'lara koşarız.

Ömer Faruk TOPRAK

●●

ARİF DİNOYA

İpek çorapları
Vitirinlerin
Müs'ehcen bacaklarda
Baldırı çıplakların
Ne kabahatı var?

AÇLIK

Bütün Yunanistan
«Kurtuluş» u bekliyor

KULOĞLU

Fahim beye dair

Yazan: Hüsamettin BOZOK

1

Geçen asrın mavi sisler iç'nde kayboluşu, gözlerini yarına diken genç nes'ller için artık hazin bir tecelli olmaktan çıkmıştır. Yıllardanberi, kendi içindeki kuruntuları dinliyenler ve her şeyi olduğundan daha iyi gösterme yi bir terbiye vazifesi sayanlar için kazanılacak bir zafer kalmamıştır.

Son çıkardığı k'tabiyle, Osmanlı İmparatorluğu'nun hayat şartlarını ve bu şartlar ortasında yaşıyan insanın tipik bir örneğini vermekten uzak bulunan Aptülhak Şinasi, Fahim Bey'in bütün hülyalarını, kuruntularını, zavallılıklarını ve budalalıklarını niçin mazur göstermeye çalışır? Çöken bir âlemi o mu tamir edecek?

Kendisini, bizim kendi kanaatlerimize göre muhakeme etmemiz peşinen hoş görmiyen müell f, insanları «birbirlerinden uzun mesafelerle ayrılmış yıldızlar gibi, kendi hususî boşlukları içinde dönen, hepsi yalnız, hepsi mahrem ve başkalarına kapalı birer dünya olarak» görmektedir. Kitabına, XIX'uncu asır sonları ile XX'nci asır başlangıçlarına tesadüf eden İstanbul hayatına ait bazı soluk tasvirler koymasına rağmen, müellifin, gerek b'zzat kendisi, ve gerek yaratmak istediği muhayyel tip, biz'm için, «kendi boşlukları içinde dönen birer kapalı dünya» olmaktan kurtulamamıştır.

2

On yıl kadar önce Çubuk çayından geçenler, orada, dizkabakları aşmıyan mıymıntı bir deren'n uyuşuk uyuşuk aktığını görüyorlardı. Bugün orada, uzunluğu sekiz on bin metreyi bulan muazzam bir göl vardır k', içindeki milyonlarca ton su,yağmura hasret çeken bir mıntıkan'n hayat meselesi olmuştur. Çubuk barajı Ankara havalisinin şah damarı demektir.

Gün doğarken Ankara'daki yatağ'nızdan kalkabilirseniz akşam yemeğini Kayseri'de yiyebil'rsiniz. Bunun ne demek olduğunu, bu mesafeyi sekiz on yıl önce, bir yaylı üstünde veya bir katır sırtında aşanlara sorunuz: Cümhuriyet devr'nde her metresi yüzlerce Bozkır çocuğunun alın teriyle sulanan üç bin küsur kilometre demiryolu döşenmiştir.

Cellât Gölü kurutulduktan sonra 229 bin 43 dönümlük saha bir sağlık ovası hâline gelmiştir. Çukurova'nın sulama savaşından önce yıllık pamuk istihsali 200 bin balye idi. Tesisat tamamlandıktan sonra ist'hsal 900 bin balyeye çıkacaktır. Adana ovasında açılan yüz küsur kilometre kanalın ehemmiyetini, rakamlar en iyi nasirden daha kuvvetle ifade etmektedir.

Bu satırlar şunun iç'n sıralanmıştır: Gelecek günleri, makine yağı ve benzin kokan mend'leriyle selâmlıyan genç nesillere göre san'at; mütekait efendilerin kahve peykelerinde oynadıkları dom'no oyunu ve küçük çocukları oyalıyan bir atıkarınca değildir.

3

Aptülhak Şinasi, «san'at için san'at» formülünün iflâs'nı gösteren bir örnek üzerinde göz nuru tüketmekle beyhude bir sabır göstermiştir. B'r daha geri dönmiyecek olan «Altın» devirlere hasret ... Müellif muterizlerinin iddialarını önlemek için şunları yazıyor: «Aleyhim'zde verilen hükümlerin mucip sebepleri çok kere bizim kusurlarımız değil, bize bakanların görüşlerini bulandıran kendi h'sleri, acizleri ve öfkeleridir.» Halbuki, ne bu satırların muharriri, ne de bu satırlardaki fikirlere iştirak edenler Fah'm Bey'e karşı hiçbir öfke duymamaktadır. Teneşir üzerinde yatan ölüye kızmak kimin aklına gelir?...

Aptülhak Şinasi, bu eseriyle bize, «Annemizin veya büyük annem'zin açtığı bir eski zaman sandığı içinden» çıkan «Eski rayihaları biraz saklamış bir takım kurumuş çiçekler, lavanta çiçeği torbaları, öd ağacı, gül suyu, anber çiçeği, k'l, el sabunları, günlük kokuları ve tütsü gibi eski zaman kokan şeyler» koklatmış oluyor.

4

Yakın bir zaman önce, bir mecmua sayfasında basılı silik bir

Alaturka Musiki

— Baş tarafı 13 üncü sayfada —

ya halk türküsü tarzında yazılmış olanlar veya doğrudan doğruya bu bâkir güzelliğin kolu kanadı koparılarak allıklı, sürmeli bir köçek haline getirilen zavallı molozlarıdır. (5).

Hulâsa, bugün Alaturka musiki ,millî musikiyi doğurmak şöyle dursun ölüm uçurumunun kenarına kadar yaklaşmıştır. Fakat bu musikinin tutunmasında menfaat olanlarla, tiryakilik itiyadile bir türlü ondan vazgeçmek istemiyenlerin gayreti onu uçuruma yuvarlamaktan korumaktadır.

Bu gayritabiî vaziyet devam edip gitmekte ve memleket kültürü bu yüzden büyük ziyanlar görmektedir. Bu büyük memleket meselesine lâyik olduğu ehemmiyet verilerek Türk musikişinin tereddiye uğramasına mani olunmanın artık sırası gelmiştir. Radyonun Alaturka neşriyatı hâlâ on binlerce körpe dimağı zehirlemekte, onların, en kıymetli bir terbiye vasıtası olan muazzam Garp musikisinden istifadelerini imkânsız bir şekle sokmaktadır.

Millî Türk musikisini hangi esaslar dahilinde kurmalı?

Eski zevk ve zihniyeti ortadan kaldırmak için ne gibi tedbirler almalı?

Başka bir yazımızda da bu suallerin cevabını vermeğe çalışacağız.

(5) «Verin benim bağlamamı çalayım aman» mısraı ile başlıyan içli türkünün «Akşam oldu yine de bastı kareler» şarkısınlaki çirkin kılığa girmesi;

«Altın yüzük hoş bilezik» güfteli Erzurum Barının Alaturkacılar ağzından aldığı bayağı şekiller;

Ve son günlerde piyasaya (Kara oğlu» namile çıkan Keloğlan türküsü bu fena değiştirilişin misalleridir.

---

fotoğraf görmüştüm. Bu resim, ne bir eski zaman eserinin ince nakışlarını, ne sakin sularda akisler bırakan beyaz boyunlu kuğuları, ne de insanı derinliklerine doğru çeken üzüm gözleri gösteriyordu. Bu resimde bir bostan kuyusuna tulumba takan iki delikanlı vardı. Başları sıfır numara makine ile traşlı idi. Üstler başları çok sade ve hiç te refaha işaret etmiyorlardı. Belki bu çocuklar siyah ekmekle karın doyuruyorlar ve geceleri çok müteveazi bir şilte üzerinde rüya görüyorlardı. İnsan emeğinin şerefli izlerini taşıyan nasırlı iri eller, çorak toprağın bağrından bir avuç hayat fışkırtmıya çalışan iki Eğitmen Kursu talebesine aittir.

Bu yanık yüz, bu nasırlı el, bu alın teri, bu kara ekmek ve soluk mavi tulum; bizim için, Fahim Be'yin halavetli yüzünden, yumuşak ellerinden, hülya içinde geçen aylak zamanlarından, çeşit çeşit peynirlerinden ve «saz rengi, hardal rengi,bal rengi, kaz sarısı, deve tüyü, kavun içi, kestane, krem, bej, turuncu, samanî, nohudî» elbiselerinden daha munistir.

Ey, yeni bir hayatın inşasında adsız iki neferi tesbit eden meçhul fotoğrafçının mütevazi objektifi, sen bizim için, uyuşuk geçen zamanların destanını mırıldanan yüzlerce muhteşem sayfadan daha mukaddessin!

Hüsamettin BOZOK

Fasafiso

i Peyami Safa, bir yazısında Naci Sadullahtan bahsederken Sadi Nacullah diye zikretmiş. Naci Sadullah da:

— Onun ağzında dolaşan benim terşimdir.

Diye cevap vermişti.

Hakikat şudur: Peyami Safanın eserlerini makalelerini hattâ fıkralarını bile intihal ettiği malûmdur. Şimdi nüktelerini de intihale kalkışıyor. Naci Sadullahın ismi altında yapmak isterken yüzüne gözüne bulaştırdığı nükteyi, o, bundan senelerle evvel Sedat Zeki tarafından kendisi için yapılan nükteden aşırmıştır.

Filhakika Sedat Örs Peyami Safayı Seyami Pefa şeklıne koyarak tersini yüzüne o zamandan çevirmişti.

●

Sabık Hamle müessesesi Celâlettin Ezine'ye bugünlerde bir cinsiyet merakı ârız oldu. Bu meraka sebep Hamletti diyecek-siniz ama hâdiseden bir hafta kadar evvel de kısırlıktan bahsediyordu. Filhakika sabık Hamle müessesesi Celâlettin Ezine Hamlet hakkındaki tenkidinde yirmi senedir yazdığımız?.. Erkek Türkçeden bahsetmeden evvel Cümhuriyet gazetesinin 24 Eylûl sayısında Kısır Edebiyat başlıklı bir makale neşretmeğe muvaffak olmuştu.

Doğrudur. Üsthadt bu makaleye yirmi senedir yazdığını iddia ettiği Erkek Türkçesile şöyle başlıyor:

«Uzun süren bir hastalığın nekahat devri kadar tatlı şey yok. Bu; ağustos sıcağında ağız uçlarından damla damla sızan su gibi tatlı şey. Tehlikeden sonra, artık atlatılmış tehlikenin manâsını unutan bir bedbinlikle odama dolan yaz ışığında ışımıyorum....»

Daha münasip olacağından siyah harflerle dizdirdiğimiz bu yazıya bir göz atalım. Şükâyetçi üstadın hakkı var. Edebiyatımız onun ve onun gibi Erkek Türkçe!!? yazanların elinde bu hale geldi. Çünkü kısırlıktan bahseden zat, makalesine Yahya Kemal'in Ses manzumesinin şu mısraını intihal ederek başlıyor:

«Hıs var mı bu âlemde nekahat gibi tatlı»

Sonra da ağzının uçlarından bu ne sivri ağız?.. Damla ramla su sızırıyor. Bizim bildiğimiz su ya damlar ya sızar. Amma diyeceksiniz, Üsthadt nelere kadir değildir? Haklısınız, hoş görelim. Lâkin üçüncü cümlenin üslûp bozukluğuna ve manâsızlığına ne diyelim? Haydi üslûbu beyan bizatihi insandır diye buna da he diyelim, fakat (artık atlatılmış tehlikenin manâsını unutan bedbinlik) olur mu? Olsa olsa nikbinlik olabilir. Güneş odaya neden bedbinlikle giriyor? Yoksa Üsthadt kendi nefsine karşı da,o Erkek Türkçesile, realist olarak, yaz ışığının odaya kendisi orada olduğu için, bedbinlikle girdiğini itiraf hakgûlunda mı bulunuyor? Bu takdirde kendisine sadece aferin: Sahiden erkekmiş.

Kuloğlu

Iki Emekli General ve bir Sivil Amirale

Çifte Generaller
Hüseyin Emir Erkilet
Ali İhsan Sabis
Ve sivil Amiral
Abidin Daver
Tahta fişeklerinizin yaylım ateşi
Parisi döven şişko Berta'lardan müthiş!
Siz böyle haraca keserken ortalığı
Mümkün mü ağaçlara, kadın bacaklarına
Ve ay ışığına dair
Şiir yazmak?
Tavuk yetiştirir emeklilerin çoğu
İnek ve keçi besler,
Ama bizim emekliler
Kâğıttan ve tahtadan zırhlı ordularile
Strateji alanında Ali kıran baş kesendir!
Yeşil ölü sineklerinden tayyarelerini uçururlar!
Ve sivil Amiralin kâğıt dritnotları
Yararak sigara dumanından bulutları
Büyük çay bardağının içinde yüzer!
Emir Erkilet
«Cümhuriyete» kurar patlangocunu
Ve Ali İhsan Sabis
Yeşil odasına Tasviriefkârın
Merhum bunak Danonçiyonun topuyle
yarışırcasına
Ateş ederler karanlıklara!
Hüseyin Emir Erkilet'in biricik hünerin
Tahta tanklarile şehirlerine girmektir hasmın
Zırhlı fırkalardan önce!
Emekli General Emir Erkilet,
Sen anlayamazsın nedir hürriyet
Emekli general Ali İhsan
Sen anlıyamazsın nedir insan!
Sizler için yalnız Strateji vardır
Sizler için yalnız taktik!
Sizler için içi saman dolu
Ve tahtadan milyonlarca asker!
Pek uzak ufuklara şimdi kar yağıyor,
«Harp ve sulh» u düşünürken
Tolstoyun koçaman çizmelerile dolaştığı
Puşkinin Çarın emrile vurulduğu
Ve ilk köylü ve işçi devletinin kurulduğu
Pek uzak ufuklara şimdi kar yağıyor!
Ayağın kudumlu olsun Emir Erkilet:
Tahta mahmuzlarınla dolaş
Kolhozların külleri üzerinde
Dinyeper, Dinyester, Neva, prut
Sürükleyip götürürken mavi gözlü ölülerini
Sen buraya zafer
Haberleri gönder
Çakır gözlü step kurtları
Hareketsiz tankların içindeki
Başı yıldızlı ölüleri
— Avusturyalı ölülerle beraber —
Sahur yemeği diye yemektedir,
Alev makinesinin pişirdiği piyadeleri,
Şafağın toplarla çamura gömüldüğü
ormanda
Kayıtsız şarkılarını söyliyerek
Çakal sürüleri kemirmektedir!
Boğdayın, ekmeğin ve Güneşin
mezarı üzerinde
Tanklar, toplar, zırhlı otomobiller
Ter ter tepinmektedir.
Bize bundan daha korkunc
Bize bundan daha hazin
Haberlermi gönderebileceksin?
Şehirler çevrilebilir
Şehirler devrilebilir
Kahramanların üzerine,
Bir milyon dul
Ve bir milyon öksüz daha
Katılır milyonlara
Ve siz zafer yaygaraları koparırsınız
Tahta kılıçlarınızı şakırdatarak:
Ancak dünya sizin dünyanız olacak:
Gürleyük dağının temellerini
Sarsarak geçen
Hürriyet ejderhası Kızılırmak
Yatağında tersine aktığı zaman!
Pek uzak ufuklara şimdi kar yağıyor:
«On ikiler» in
Kana boyayarak steplerin karını
Ağır ağır uzaklaştığı
Pek uzak ufuklara şimdi kar yağıyor!

H. İ. DİNAMO